

Den rysk-ukrainska konstnären **Nathalia Edenmont** ställer ut på Wetterling gallery. För Di Weekend berättar hon om sin dramatiska uppväxt på Krimhalvön och visar för första gången en målning över Kiev som hon gjorde 14 år gammal.

”Alla tipsar mig om att jag nu bara ska vara ukrainska. Det skulle innebära att jag skulle avsäga mig min pappa. Men jag vill fortsätta känna mig som både och”, säger hon.

KARIN GRUNDBERG WOLODARSKI (TEXT) & JOEY ABRAIT (FOTO)

Fjärilsfokus

En fjärl med namnet *Papilio blumei* har en sorts färgrik svans på sin vinge, som för tankarna till en tår. En annan har ögonliknande klot på sina vingar. Nathalia Edenmont visar upp olika fjärilsvingar som hon använder för sina collage. I vissa mer sällsynta fall har fjärilen flera runda formationer, vilket är genetiska avvikelser. Med start den 19 maj visas konstnären på Wetterling Gallery. Utställningen går under namnet *Eternal Seduction*. Edenmont har skapat en ny serie verk där hon bland annat utgår från fjärilsvingar som hon har satt ihop i olika collage. Hon fotograferar sedan collageen med sin analoga storformatskamera. Konstverket förstoras och detaljer som annars inte är synliga för ögat träder fram. Flera fotografier förs också samman med sina spegelvända bilder och för tankarna till kalejdoskop.

”Som tioåring tog mamma mig till en konstutställning i Jalta på Krimhalvön, där jag kommer ifrån. Jag minns att jag tittade i ett hål och att färgerna skiftade hela tiden. Det gjorde ett starkt intryck på mig.”

Konstnären vecklar med van hand ut torkade fjärilar på vita A4-ark. Genom åren har hon fått beröm men också hård kritik för sina konstverk med djur och insekter. *Still life*, den utställning hon slog igenom med 2003, resulterade bland annat i att djurrättsaktivister skickade hatiska mejl till galleriet. Ett av de mest uppmärksammade verken var ett fotografi av ett kaninhuvud i en vas. Konstverket går under namnet *Bride*. Edenmont blev då polisanmäld och förhörd.

”Eftersom jag inte är vegetarian var jag chockad och kunde inte förstå. Det var till och med en åklagare med på förhöret som undrade vem som hade dödat hummern, vem som hade dödat kani-

**NATHALIA
EDENMONT**

Född: 1970 i
Jalta på Krimhalvön,
då en del av
i Sovjetunionen.

Utbildning:
1984-1987: statlig
konstskola i Kiev,
1987-1991: konst-
högskola i Simfero-
pol på Krim,
1998-2001: Forsbergs
skola i Stockholm.

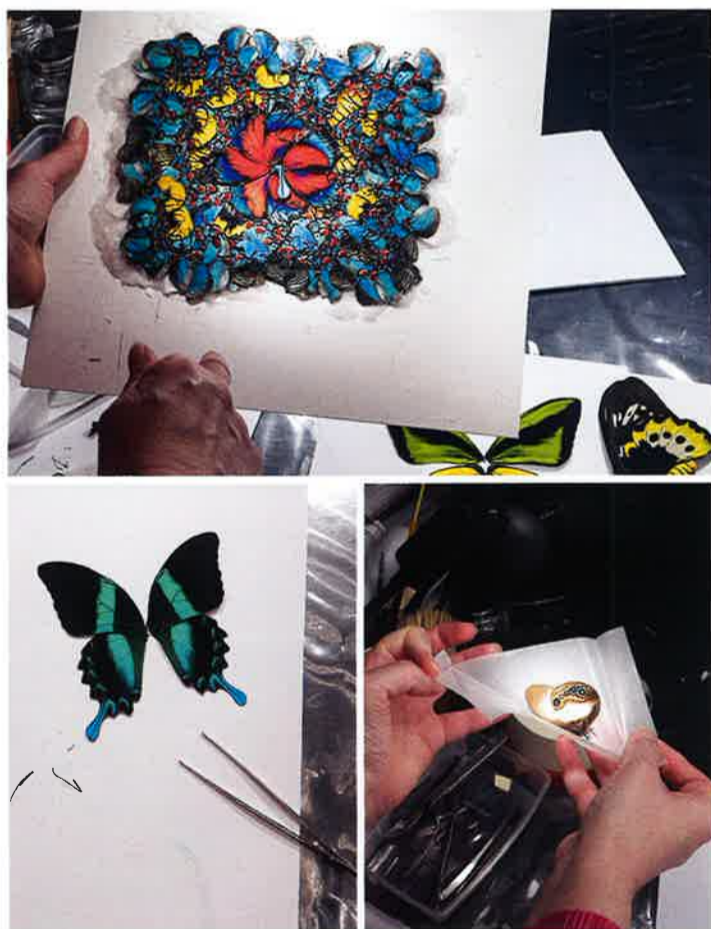
Aktuell:
Med utställningen
Eternal Seduction
på Wetterling Gallery
som pågår 19 maj
till 6 augusti.

Dyraste verk:
Fotografiet
Just a dream
klubbades för
260 000 kronor
2021. (Källa: Artnet)

STORVERK. Nathalia Edenmont fotograferar sina collage med sin analoga storformatskamera Sinar 8x10 tum. Att bemästra den tog väldigt mycket kraft, säger hon.

SKÖRT. Nathalia Edenmont visar ett av sina collage med fjärilsvingar. Blomman vars ram går i blått och gult för tankarna till Ukraina. "Min granne tyckte att det såg ut som en ukrainsk blomma som gråter", säger hon. Den ska också bli ett NFT-verk.

► nen, vem som hade dödat hönan. Det är konstigt. Döda djur, still life, finns på alla gamla målningar", säger hon och berättar att åtalet sedan lades ned.

En mansdominerad värld

På senare år har intresset för fjärilar och den kulörta insektsfamiljen lyktstritar vuxit sig allt starkare.

"Jag har ett minne av att jag som femåring ville fånga en fjäril men inte lyckades. Min mamma ägde också en liten fjärilssamling."

"Att arbeta med fjärilar är att som att gömma sig i labyrinter. Jag behöver inte fundera på omvärlden. Man kan inte själv blanda den färg naturen har skapat. Fjärilarna magnetiserar mig och hela mitt fokus går in i det och jag slutar inte bli fascinerad. Jag känner att det jag gör är unikt", fortsätter hon.

Konstnären konstaterar att hon är en av få kvinnor i världen som kan så mycket om fjärilar. Vetenskapen om insekter, så kallad entomologi, tillhör en manlig värld.

"Jag behandlas som lilla gumman", säger hon, utan att själv beskriva sig som feminist.

Samtidigt som hon pratar öppnar konstnären ytterligare en plastlåda innehållande kuvert med fågelfjärilar som har vingar i stark gul och grön färg. Honan är däremot gul och svart.

"Den här är fridlyst. Eftersom ni är luriga journalister ska jag visa er mitt tillstånd att handla dessa", säger Nathalia Edenmont.

Hon hämtar ett gult stämplat intyg. Att hennes företag för några år sedan fick ett strafföreläggande för att ha handlat fridlysta fjärilar handlade om okunskap från hennes sida. Det ledde till att hon tog en paus från sitt konstnärskap för att studera fjärilar ingående.

"Jag hade arbetat med sex vingar från fridlysta fjärilar. I dag har jag en gedigen kunskap och hur många tillstånd som helst."

Hon återkommer under intervjun till sin kamp med svenska myndigheter. Att få grönt ljus att köpa de fridlysta insekterna har inte varit enkelt. Allt har enligt henne själv satts på paus på grund av en tjänsteman på Naturvårdsverket.

"Jag förtjänar och vill behandlas med respekt. Jordbruksverket behandlar mig bra, men inte Naturvårdsverket. De förhalar mina förfrågningar så att jag tvingas gå genom tyska myndigheter. EU lyder nämligen under samma lagar."

Nathalia Edenmont berättar att hon hade svårt att arbeta under pandemin. En axelskada, frozen shoulder, var katastrofal för henne eftersom hennes arbete kräver sådan precision. Att flera personer i hennes närhet blev ordentligt sjuka i covid bidrog också till stress. Men nu känner konstnären en framtidstro.

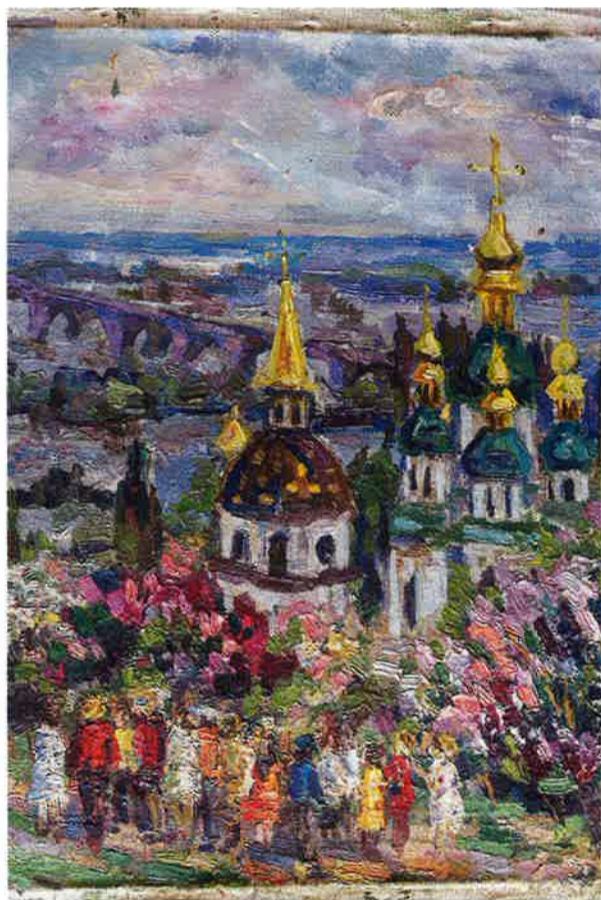
"Sakta har det blivit bättre. Men så fort jag belastar och jobbar med pincett och fjärilar och sitter framför datorn kommer det tillbaka. Det betyder att det inte kan bli storproduktion av mig framöver. Jag kan inte anlita assistenter för allt jag gör måste stämma på millimetern. Det är bara att acceptera."

Oförsiktigt kamerateam ställde till det

Vi kryssar genom konstnärens olika lådor innehållande material för framtida verk in till lägenhetens kök. Och det gäller att gå varsamt fram, vissa behållare innehåller dyrbart och unikt material som är svårt att ersätta, varnar konstnären. Ett filmteam var nära att förstöra ett av hennes verk för något år sedan, vilket ledde till att hon svimmade. Golvet i det ljusa köket är uppvärmt och stämningen blir avslappnad. Edenmonts ►

PREMIÄRVISNING. Oljemålningen över Kiev nedan är från 1985. Nathalia Edenmont gjorde den bara 14 år gammal efter att hon kommit in på en skola med konstnärlig inriktning i Kiev. "Jag minns att en lärare sprang till en annan och sa 'titta vilka färger'", säger hon. Ovan verket *Essence*.

TRADITIONELLT. Konstnären på Jalta i ukrainsk folkdräkt, 20 år gammal. Året är 1990. "Jag hade inga andra kläder och det fanns inget att köpa. Det var mina paradkläder", säger hon.

► egna historia är full av dramatik. Konstnären växte upp i Sovjetunionen och mer exakt på Jalta på Krimhalvön. Hennes far var ryss och hennes mor var ukrainsk judinna. Det judiska arvet är inget hon själv brukar prata om.

"Allt det judiska i gamla Sovjet var typ förbjudet. Jag minns att folk blev av med jobbet på grund av det. Samtidigt sa man att de judiska läkarna var de bästa. Jag uppfostrades som sovjetisk medborgare, antagligen skulle jag inte känna till att jag hade något arv."

Nathalia Edenmont blev föräldralös bara 14 år gammal då hennes mamma gick bort efter en sjukdom. Hennes far hade omkommit två år tidigare i en olycka i sitt arbete som geolog. Räddningen blev hennes konstnärliga talang. Tack var den blev hon antagen till ett internat i Kiev, där barn till eliten gick. Där fick hon en konstnärlig skolning. Ett år senare blev hon omplacerad till en sämre konsthögskola i Krims huvudstad Simferopol. Droppen blev när skolböckerna drogs in. Då var hon var 16 år gammal. Lärarna berättade att informationen i skolböckerna inte riktigt stämde.

"Jag som hade högsta betyg blev sur över att jag

lärt mig saker som inte stämde. Jag började skolkas från historiektionerna."

Liksom resten av medborgarna på Krim levde hon med ständig brist på det mesta. Potatissäckar och dukar för måleri sydde hon om till kläder.

"Det gick så långt att jag arton gammal gifte mig för att köpa skor, eftersom skor gick att köpa i speciella bröllopsbutiker", säger hon och berättar att äktenskapet snabbt slutade i skilsmässa.

"Jättemånga kan måla"

20 år gammal lämnade hon Sovjetunionen för väst. Först anlände hon till Polen och sedan fortsatte hon till Sverige.

"Egentligen ville jag stanna i Polen, men jag fick tips om att det var lätt att få visum i Sverige. Jag var ung och ville söka mig till ett bättre land och liv. Alla mina minnen hade förknippats med förluster", säger hon.

"Jag flyttade till Sverige för att ge mina framtida barn en bättre framtid. Men så fick jag inga barn", fortsätter hon.

Att hon skulle försörja sig på konst var inget hon själv då drömde om. ►

UNGDOM. Här är konstnären 14 år. Kort efteråt dog hennes mor och hon blev föräldralös.

»Då blev det lugn och ro och ingen mobbade mig. Då fick jag respekt. Man skämtade lite om vodka kanske.«

Nathalia Edenmont fick ett bättre bemötande när hon betonade sitt ryska ursprung.

► ”Man kan måla, man kan rita. Men vem kan inte det? Det kan jättemånga. Det betyder inte att man ska göra något av det.”

Till en början försörjde hon sig som städerska och sedan som tolk i polska och ryska.

”När Arlanda byggdes jobbade jag där på natten. Jag var den enda kvinnan bland en massa män. Sedan dess tål jag inte offentliga toaletter.”

När hon var 28 år gammal sökte hon till Forsbergs skola, efter att först ha fått nobben från Kulturamas fotoskola. Hennes plan var att utbilda sig till designer.

”Jag blev bästa elev även där och fick jättemycket beröm. Jag kunde visualisera lösningar snabbt. Men jag var så jävla annorlunda. Jag sökte, men fick inga jobb. Kritiken var att det jag gjorde såg ut som konst”, fortsätter hon.

Nathalia Edenmont fick då nog av Sverige och följde med en kärlek till Australien. Men det slutade med att hon trots allt längtade tillbaka och återvände.

”Folk i Australien ville grilla hela tiden, det var som att de bara hade grillar på hjärnan. Räkorna och laxen smakade bättre i Sverige”, säger hon.

Tillbaka i Sverige träffade hon av en slump en gammal lärare från Forsberg, **PER HÜTTNER**, som

uppmuntrade henne att satsa på sitt konstnärskap, när hon för honom beskrev bilder som etsat sig fast in hennes huvud. Det blev startskottet till utställningen *Still Life*.

”Jag måste också tacka designern **GABOR PALOTAI** som även han var lärare på Forsbergs. Han såg att jag var talangfull och uppmuntrade mig.”

Mobbades på grund av sitt ursprung

Men att säga att man kom från Ukraina i början av 1990-talet hade ingen positiv laddning i Sverige berättar Nathalia Edenmont.

”Det här är inget jag tidigare har pratat om. Jag mobbades av en del av svenskar för min ukrainska bakgrund. Det kom en massa dåliga skämt när man sa att man kom från Ukraina.”

På vilket sätt mobbades du?

”Jag känner inte för att berätta allt i dag, kanske om några år.”

Hon blev bättre bemött när hon sa att hon var ryska.

”Då blev det lugn och ro och ingen mobbade mig. Då fick jag respekt. Man skämtade lite om vodka kanske, men det var lugnt. Så jag började understryka det ryska.”

På grund av Rysslandsinvasion av Ukraina har

nu i stället hennes ryska identitet blivit ifrågasatt.

”Nu ska allt ryskt läggas ned. Jag kan förstå när det kommer till politik, men inte när det handlar om kultur. Alla tipsar mig om att jag nu bara ska vara ukrainska. Det skulle innebära att jag skulle avsäga mig min pappa. Men jag vill fortsätta känna mig som både och. Jag är en blandras. Jag är född i Sovjetunionen med en rysk pappa och en ukrainsk mamma.”

Hur ser du på Putin?

”Vi vet inte mer än det vi läser i västerländska tidningarna och ser på tv. Jag är inte från den ryska delen, jag har inte bott där. Moskva har jag besökt bara några enstaka gånger så vad kan jag säga om Putin? Jag är ingen politisk konstnär”, säger hon.

”Jag tycker inte att Putin borde starta krig, jag förstår honom inte. Ryssland är angriparen som det ser ut, men man ska inte värdera någon annans land. Jag är fokuserad på mitt konstnärskap och inte på politik. Helt plötsligt händer det här. Jag är chockad”, säger hon.

Hur ser du på det krig som Ryssland startat?

”Det finns inget krig som är bra. Jag tror inte att någon stödjer Putins krig. Det är en katastrof”, säger hon.

Har du ryska kunder som köper din konst?

”Jag har inga ryska kunder. Jag har ingen relation varken till Ryssland eller Ukraina. Jag har velat ha det, men det har inte blivit så”. ☹️

KARIN GRUNDBERG
WOLODARSKI

karin.grundberg@dl.se

KARIN GRUNDBERG

SKOLUPPGIFT. Verket med texten Pravda (sanning på ryska) gjorde Edenmont när hon var student på Forsbergs skola. Uppgiften var att göra en fotbollsaffisch. ”Den manliga figuren symboliserar stormakt. I bollen syns en gömd kvinnlig figur. Jag tänkte att det var jag”, säger hon.